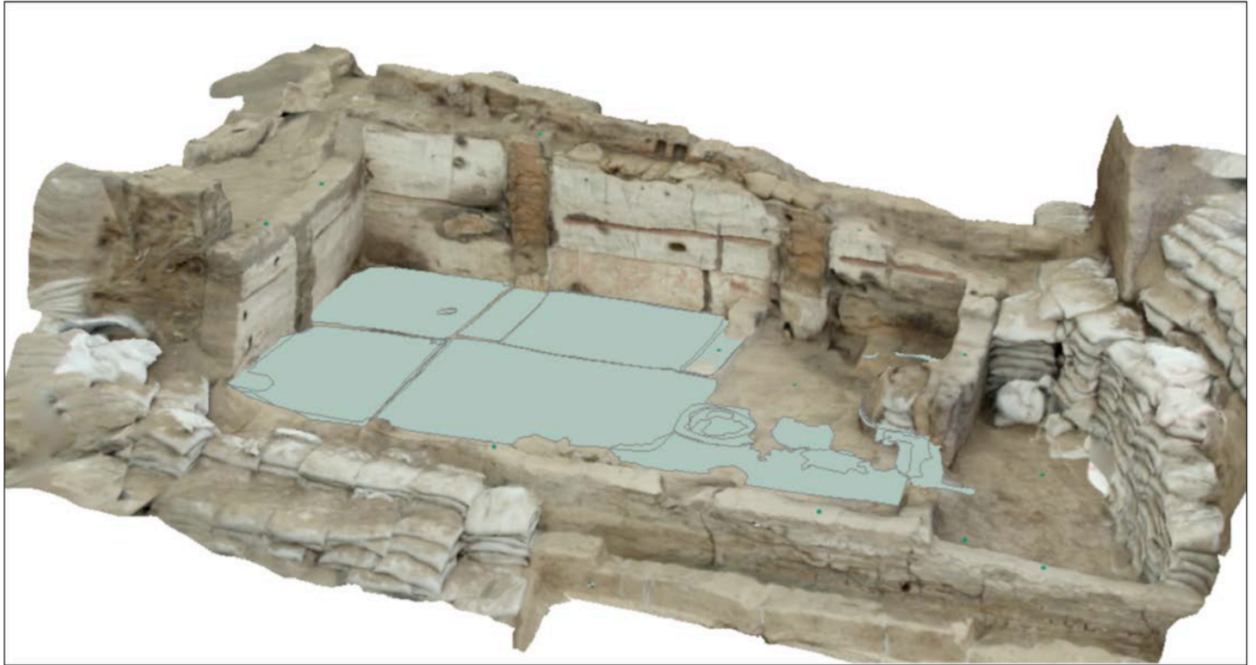

ÇATALHÖYÜK 2014 KAZI RAPORU

ÇATALHÖYÜK ARAŞTIRMA PROJESİ

Derleme

Scott D.Haddow

Çeviri

Yıldız Dirmit

Kapak resmi

Bina 80'nin ArcScene ekran görüntüsü

İçindekiler

<i>Teşekkürler</i>	4
Ön Bilgi.....	4
Kazı Sezonu Çalışmalarına Giriş	5
Kuzey Alanı Kazıları.....	10
Bina 52	11
Bina 77 ve Öncüsü Bina 132.....	11
Building 102.....	12
Bina 113	12
Bina 114	13
Bina 119	13
Bina 128	14
Bina 129 and Bina 131	14
Alan 99	14
GT4	15
Güney Alanı Kazıları	15
Bina 43	15
Bina 80	17
Bina 89	18
Bina 96	18
Bina 97 & Bina 130.....	18
Alan 470 & Alan 492	19
TPC Alanı Kazıları.....	19
Neolitik Dolgu.....	20
Helenistik Dönem Yerleşkesi.....	21
Erken Dönem İslami Gömütler	21
Diğer Aktiviteler	22
Kaydetme Metodolojisinin Değiştirilmesi	22
3-D Kayıt.....	22
2015 Kazı Sezonunda Yürütülecek Kazılar	23

Teşekkürler

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne destekleri ve projenin himayelerinde yürütüldüğü Ankara İngiliz Arkeoloji Enstitüsü'ne de her türlü desteklerini esirgemediği için teşekkürleri bir borç biliriz. Ayrıca, 2014 yılında kazımıza temsilci olarak katılan Konya Müzesi arkeoloğu Sevgi Gürdal'a da teşekkürlerimizi sunarız.

Stanford Üniversitesi (ABD) merkezli olarak uluslararası bir ekiple yürütülen kazı araştırması Çatalhöyük'te 1993 yılından beri Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın izni ve Ankara İngiliz Arkeoloji Enstitüsü'nün himayesinde devam ettirilmektedir. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürü, Abdulah Kocapınar'a da destekleri için özellikle teşekkür etmek isteriz.

2014 yılında kazı projemize sponsor olarak Yapı Kredi ve Boeing'in yanı sıra Koçtaş da desteklerini sunmuştur. Diğer sponsorlarımız Shell, Çumra Şeker Fabrikası'dır. Ayrıca, Templeton Vakfı, Ankara İngiliz Arkeoloji Derneği, Kaplan Vakfı, Thiel Vakfı bünyesindeki Imitatio grubu, Türk Kültür Vakfı, Polonya Bilim Akademisi, SUNY Buffalo Üniversitesi, Stanford Üniversitesi ve Stanford Arkeoloji Merkezi'nin destekleri kazı projesinin yürütülmesini maddi olarak mümkün kılmıştır.

Çatalhöyük Araştırma Projesi'ne akademik olarak katılımcı olan kurumlar Selçuk Üniversitesi, Stanford Üniversitesi, Londra Üniversitesi, Oxford Üniversitesi, York Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, SUNY Buffalo Üniversitesi, Duke Üniversitesi, Cardiff Üniversitesi, Ohio Eyalet Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Poznan Adam Mickiewicz Üniversitesi, Gdansk Üniversitesi İngiliz Kültürel Miras Kurumu ve Bordeaux Üniversitesi başta olmak üzere pek çok bireysel araştırmacının bağlantılı bulunduğu akademik kurumlardır.

Ön Bilgi

Çatalhöyük, Çumra, Konya yakınlarında önemli bir Neolitik yerleşmedir. 9000 yıl önce ikamet edilmiş olan bu geniş kentte yaklaşık 8000 kişinin yaşadığı düşünülmektedir. Sokaklar mevcut değildir ve burada yaşayan insanlar evlerin çatılarından geçişi sağlamışlar ve ayrıca evlerin içine de bu çatılar aracılığıyla girmişlerdir. Evlerin içinde Çatalhöyük sakinleri tarafından yapılan ve binlerce yıldır korunan, duvar resimleri, kabartmalar ve duvar süslemeleri mevcuttur. Buradaki sanat unsurları, ilk defa James Mellaart tarafından 1960'lı yıllarda keşfedilmiştir. Yeni kazılar, 1993 yılında tekrar başlamış olup, 2018 yılına kadar, Ankara İngiliz Arkeoloji Enstitüsü'nün nezaretinde ve T.C. Turizm ve Kültür Bakanlığı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izinleriyle devam etmesi planlanmaktadır. Yeni kazılar, modern bilimsel teknikleri kullanarak Çatalhöyük sakinlerinin yaşamlarını yeniden yapılandırmayı hedeflemektedir.

25 yıl sürmesi planlanan kazı projesinin uzun süreli amacı kazı alanındaki karmaşık ve gelişmiş simgesel üretimin kazı alanı ve etrafındaki ekolojik çevre, ekonomik ve toplumsal bağlamda kavranmasıdır. Bu amaçla 1993'ten beri kazı ve araştırmalar çeşitli sürelerle ayrıştılarak aşamalara bölünmüştür. Farklı dönemlerde yoğunlaşılacak aktiviteler yüzey araştırmaları ve höyük üzerinde kazı yapılmadan sürdürülen araştırmalardan binalardaki ve çöp alanlarındaki dolgu malzemelerinin yapısı, yerleşimdeki toplumsal yayılma ve görece büyük toplulukların yapılarının incelenmesine kadar uzanmıştır. Farklı yönleriyle yürüttüğümüz çalışmaların ortak amacı aşağıdaki soruları cevaplamak üzereydi:

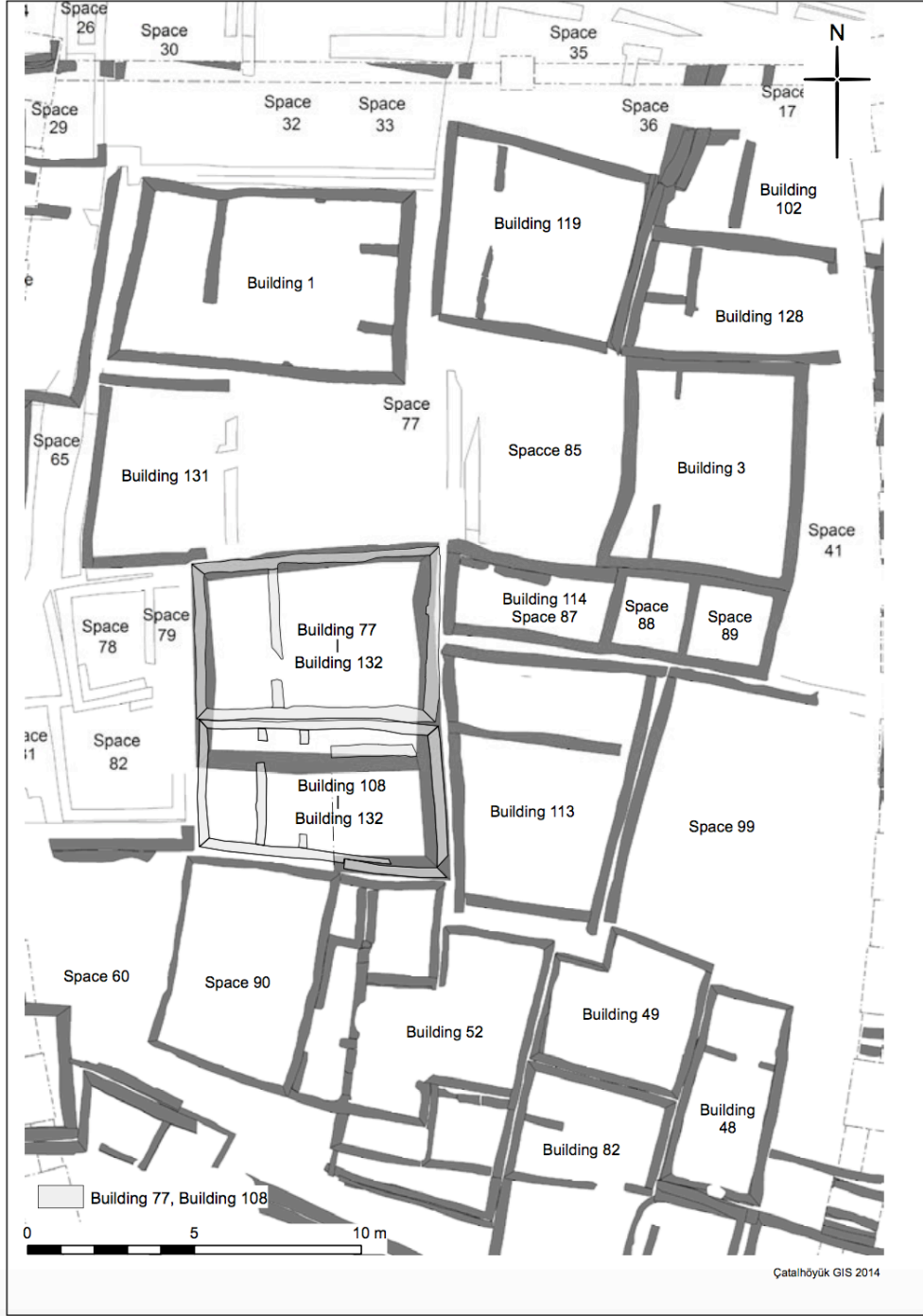
Evsel alanın dışında üretim, toplumsal ilişkiler, ve sanatsal yaratılar nasıl gerçekleşiyordu? Bu süreçler zaman içinde nasıl geliştiler? Çatalhöyük'teki toplumsal coğrafya bir grup evin daha önemli bir başka evin çevresinde kümelenmesiyle mi oluşmaktaydı ya da toplumsal ve ekonomik hayat tamamen merkezlessiz ve evlerdeki küçük üretimlerden mi meydana gelmekteydi? Taş aletler ve çanak çömlek analizleri ve mimari değişimlerden öğrendiklerimizden zamanla Çatalhöyük'te merkezileşme ve uzmanlaşmanın gerçekleştiğini gözlemlemekteyiz.

Bir diğer taraftan kazı alanındaki yerleşimin stratigrafisini ve stratigrafideki zaman içindeki değişimi anlamak üzere çalışmalar yoğunlaşmıştır. Bazı binaların diğerlerinden daha farklı özellikler gösterdiği ve içinde daha fazla gömünün bulunduğu rastlanılmıştır. Derinlemesine stratigrafisi alınan kısımlarda bazı binaların bir kaç kez üst üste yeniden inşaa edilerek daha uzun süre varlığını sürdürdüğü tespit edilmiştir. Orta Anadolu'da Neolitik döneme ait önemli bir özellik yerleşmelerde binalara ait duvarlara ait kerestelerin daha sonraki binalarda da kullanılmasıyla evler bir sütun halinde metrelerce yükselerek 5 veya daha fazla kere binalar yeniden üst üste inşaa edilmiştir.

Tüm bu veriler ışığında cevabını aradığımız soruların en başında neden bazı evler devam ederken diğerleri terkedilmişti? Bir yaklaşım üretimde daha başarılı olan binaların daha uzun süre varlığını devam ettirdiğini savunsa da bir başka görüş bu binalardan bazılarının "tarih evleri" olduğu ve ritüel geleneklerinin bu evlerde gerçekleştiğini önermektedir. Bu durumda tarih evi olduğu savunulan evlerde ritüel geleneklere ait gömü, başın vücuttan ayrılması, duvar resimleri, heykel ve figürin gibi buluntulara binaların ilk seviyesinden itibaren rastlanması gerekmektedir.

Kazı Sezonu Çalışmalarına Giriş

Bu kazı sezonundaki çalışmalar Kuzey, Güney Koruganları ve TPC alanı, Gdansk alanı (eski Mellaart açmaları) ve Doğu Höyük eteğinde bir test açmasında devam ettirilmiştir. Yapılan çalışmalar için Şekil 1'de takip edilebilir. Çatalhöyük'e 2014 kazı sezonunda gelenler tamamen yanlış bir kazı alanına geldiklerini düşünebilir! Kazı alanında bugüne kadar uygulanan yöntemler oldukça yavaş ve zahmetli almalarıyla ünlüdür. Bu sezon kazı alanında bir grup arkeolog bu yöntemle kazmaya devam ederken, bir başka grup sezonu kazma, kürek ve el arabalarıyla toz bulutunun içinde kazı evine gün bitiminde kan ter içinde dönerek geçirdi. Çatalhöyük Araştırma Projesi, arazi çalışmalarının son yıllarına yaklaştığı için bu sezon hızını arttırmıştır. Ayrıca, binaların tüm katmanlardaki özelliklerini ortaya çıkartabilmek daha derin seviyelerdeki binalara inmeyi hedeflemektedir.

Şekil 1 – Kuzey Alanı’nda çalışılan evlerin planı (Kaynak: Camilla Mazzucato)

Daha büyük çapta gerçekleşen ve hızlandırılan kazıların bir etkisi kazı alanındaki ekip sayısının 2014’te artmasına yol açmış ve birkaç hafta boyunca kazıda 140 araştırmacı ve öğrenci bir arada kalmıştır. Ekip üyeleri 22 farklı ülkeden, içlerinde Ankara İngiliz Arkeoloji Enstitüsü’nün de desteği olan pek çok farklı birimden mali destekle kazıya katılabilmştir. Yıldız Dirmit, Stanford Arkeoloji Merkezi’nde çalışmalarını organize etmiştir. Kazı sezonunun kalabalığının ve çalışmaların yoğunluğunun yanı sıra, kazı evinde iki konferans arka arkaya gerçekleştirilmiştir. Uluslararası olan her iki konferansın ilki, “Yerleşik Yaşamın Başlangıcında Din, Tarih ve Mekan,” Templeton Vakfı tarafından desteklenmiştir. İkincisi, “Yakın Doğu’da 7. Bin Yılın İkinci Yarısında Toplumsal ve Ekonomik Değişiklikler,” Polonya Bilim Akademisi tarafından desteklenerek gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Eylül ayı ortalarında kazı ekibi İstanbul’da

gerçekleştirilen Avrupa Arkeologlar Birliği'nin yıllık kongresinde de bir seminer düzenlemiştir. Bir günlük seminer serisinde farklı verilerden yola çıkarak yapılan çeşitli tartışmalar oldukça ilgi toplayan bir oturum gerçekleştirmiştir. Konferans sırasında kazının ana sponsorlarından Yapı ve Kredi Bankası tarafından kazı ekibiyle iş birliği içinde projenin tarihçesi, elde ettiği veriler ve kazı alanında çalışan yerel ve uluslararası topluluklara dair bir sergi yapılmıştır. Şekil 2, sergiden bir görüntü sunmaktadır. Sergi ziyaretçilerin, konferans katılımcılarının ve medyanın ilgisini çekmiştir.

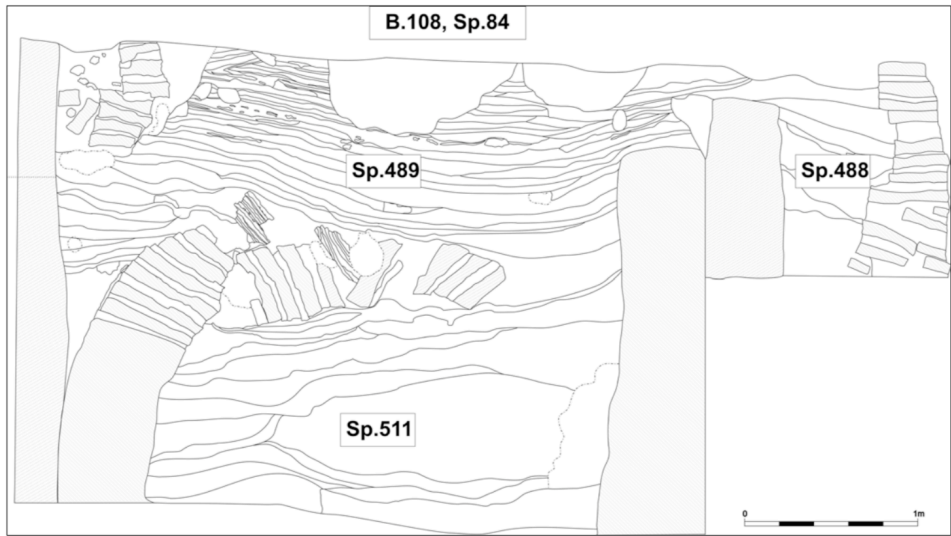

Şekil 2. Avrupa Arkeologlar Birliği'nin yıllık konferansında yer alan Yapı Kredi tarafından düzenlenen Çatalhöyük Sergisi'nden bir bölüm

Hızlanarak ve çapı genişletilerek devam edilen kazılar, 9000 yıllık binaların yapısını ve tarihçesini anlamamız açısından oldukça verimli olmuştur. Daha önceleri geçmiş kazılardaki verilerin de etkisiyle, geç dönem binaların bir önceki binanın hemen üzerine yapıldığı düşüncesi hakimdi. Binaların farklı seviyelerde devamlılığı, üst üste yeniden inşa edilmesi ve yerleşimin nesilleri projenin ilgilendiği önemli konularıdır. Ancak, Bina 77'nin kazıları sonucunda yeni bir bilgiye ulaştık. Bina 77'den önce gelen yapı aynı büyüklükte ya da şekilde değildi. Bunun yerine çok büyük, Bina 77'nin 2 katı genişliğinde ve benzeri görülmemiş kalınlıkta duvarları olan bir binaya ulaştık. Şekil 3'te duvarlarının üst kısmı görülen yapıya Bina 132 ismi verildi. Kuzey Alanı planından da görüleceği üzere (Şekil 1) Bina 132'nin duvarları tüm diğer duvarlara nazaran daha kalındır. Bu binanın üzerinde hem oldukça kompleks bir yapı olan Bina 77 ve güneye doğru Bina 108 bulunmaktadır. Şekil 4, Bina 108'in ve altında bulunan Bina 132'nin arka odasının kesitini göstermektedir. Bina 132'nin güney duvarını gösteren kesit kısmen doldurulmuş odaya muhtemelen Bina 77 için çöp alanı olarak kullanılmaya başlanılmadan önce içeri doğru göçeltirilmiştir (Alan 511). Daha sonra Bina 108 olarak yeniden inşa edilmiştir. Kesitin de gösterdiği üzere Bina 108 ile karşılaştırıldığında Bina 132'nin duvarları oldukça kalındır. 2015 kazı sezonunda yapının büyüklüğünün özel bir amaç gösterip göstermediğini anlamak için yapının tamamını ortaya çıkartmayı planlamaktayız. Şu ana kadar Çatalhöyük'te yüzlerce bina kazılmıştır. Üst seviyelerde mimarinin değişimiyle birlikte duvarları daha kalın binalara rastlanılsa da diğer tüm binaların ortak özelliği belli bir genişlik aralığında yapılmış olmaları ve duvarlarının ince olmasıydı. Bina 132'nin yapısıysa kendi dönemdaşları ile çok farklıdır. Kazı alanında özellikle belli bir amaç taşıyan ilk yapıya mı rastlamıştık ve tüm bu mimari değişimler bunun bir belirtisi miydi?

Şekil 3 B32 yapısının ana alanı. (Fotoğraf: Jason Quinlan)

Şekil 4. Bina 108 ve hemen altında bulunan Bina 132'nin arka oda kesiti (Kesit: Arkadiusz Klimowicz)

Bina 132'nin güneyinde Alan 90'nın da içinde bulunduğu Bina 52'nin kazılarına devam edilmiştir. Kademeli olarak bu binanın karmaşık tarihini ve bina kompleksinin yapısını anlamaya başlıyoruz. Birbirini izleyen aşamalarda binanın gittikçe genişlediği fark edilmektedir. İki küçük binanın duvarlarının yıkılması ve ana odanın zemininin genişletilmesiyle bir büyük bina yapılmıştır. Yeni odalar eklenilerek 8 kadar oda ve merkezi bir alandan oluşan bir bina oluşturulmuştur. Bu boyutta çok odalı bir bina kazı alanında rastlanılan bir durum değildir. Ancak, Bina 132'yle karşılaştırıldığında Bina 52'nin duvarları daha incedir ve bu açıdan kazı alanındaki diğer binalarla örtüşmektedir. Bir diğer genişletme çalışması binadaki küçük bir platformun köşesinde bulunan yabancı koyun boynuzlarının üzeri kapatılarak buraya bir bankın yapılmış olması ve yabancı boğa boynuzlarının yerleştirilmesidir. Binanın geç dönem kullanımı süresince büyük bir boğa kafası ve boynuzları duvara asılmış ve 11 boğa boynuzu bu kafatasının üzerine sıralanmıştır. Tüm bu veriler bu binanın fiziksel olarak genişledikçe toplumsal bir mekan olarak ritüel sembolizminin de arttığına işaret etmektedir. Ancak, Bina 52 işlevsel olarak tüm diğer binalarla aynı özellikleri göstermektedir. Bina 132 için de aynı şekilde işlevsel olarak bir farklılığı bulunup bulunmadığı sorusu devam ettirilecek kazılarla cevaplanacaktır.

Bina 77'ye bitişik olarak Bina 119 bulunmuştur. Şekil 5'ten de görüleceği üzere oldukça sık rastlanılan bir plana sahip olan yapıdır ve bu benzerlikler hemen komşusu olan Bina 1 ve Bina 3'ten de gözlemlenebilir. Çatalhöyük'teki neredeyse tüm binaların kullanım süreleri boyunca çeşitli şekillerde duvarlarının boyandığı bilgisine ulaşılmış bulunmaktayız. Çoğunlukla bu boyalar ve resimler kısa bir süre sonra yeni bir kat duvar sıvasının altında kalmaktaydı. Bina 119, Şekil 6'dan da görülebileceği üzere kuzeydoğu köşesinde sıra dışı bir resim bulundurmaktadır. Düz sıva üzerine boyanarak yapılmaktansa duvar önce oyulmuş ve sonradan boyanmıştır. Bu oyma olarak görülen bezemeler önceden bulunmuş olsa bile, ilk defa oymanın ve boyanın bir arada kullanıldığı ilk duvar resmi budur.

Şekil 5. Bina 119 (Fotoğraf: Jason Quinlan)

Şekil 6. Bina 119'un kuzey köşesindeki duvar resmi (Fotoğraf : Jason Quinlan)

Kuzey alanında başka pek çok bina kazılmıştır. Bazılarının içinde safi topraktan oluşan bir dolgu malzemesi bulunmuştur. 2014 yaz aylarının normal sıcaklıkların üzerinde seyretmesiyle bu toprağın taşınması zor olmuştur. Kazı alanının bu kısmındaki yerleşimin orta seviyelerdeki planını net bir şekilde çıkartmaya başlamış bulunmaktayız ve bu planlardan anlaşıldığı üzere binaların gruplar halinde kümелendiğini ve çöp alanlarının farklı karakteristik taşıdığını görmekteyiz. Kuzey alanındaki yerleşimin planı seneye buradan edinilen radyokarbon sonuçlarıyla belirlenecek stratigrafiye bağlı olarak da şekillenecektir.

Bu sezon kazılar Güney Alanında da (Şekil 7) devam ettirildi. Buradaki kazılar bu sene yeni duvar resimlerini ortaya çıkardı. Bu alanda özellikle, Bina 43 üzerinde yoğunlaşarak kendisinden önce gelen binanın hatlarını ortaya çıkartmaya çalıştık. Bina 43'ün öncülü olan bu daha eski binaya henüz bir isim verilmemiştir. Bu sene, erken seviyelerde daha sonra rastlamadığımız bir detayı belirlemiş olduk: pek çok bina emeklenerek geçilebilecek dar geçitlerle birbirine bağlıydı. Erken seviyelerdeki bu geçitler ve bina içlerinde görülen nişler kazı alanının bu kısmında yer alan stratigrafiyi daha kolay çözmemizi sağlamakta.

Şekil 7. Güney Alanı planı (Camilla Mazzucato)

Son olarak kağıt kalem kullanmadan kazma sürecini tabletlerle kayıt altına alma denememiz 10 farklı açmada başarıyla gerçekleştirilmiştir. Arkeologlar kısa sürede tablet aracılığıyla belgeleme konusunda becerilerini arttırarak, kağıt kalem kullanılan yöntemlerden daha etkin ve zaman açısından daha tasarruflu bir yöntemge geçiş yapmışlardır. Tabletlerin kullanımı aynı zamanda açmalarda daha fazla ayrıntının kayıt altına alınmasını sağlamaktadır.

Kuzey Alanı Kazıları

2014'te Kuzey koruganı altında gerçekleşen kazılarda daha önce kazılmamış alanlar kazılarak yerleşimde ortaya çıkartılmış binaların ve bina topluluklarının arasındaki stratigrafik ilişkisi kurulmaya çalışıldı. Buradaki asıl amacımız kazılar tamamlandığında aynı döneme ait binalardan oluşan bir yerleşim çevresini sergilemek ve bu yerleşimi uzun süreli koruma altına almaktır. Bu seneki çalışmalar çeşitli bina ve alanlardan oluşan 6 ana noktada devam ettirilmiştir: koruganın

kuzeydoğusunda kısmen ortaya çıkartılmış Bina 102, bunun hemen güneyindeki Bina 128, Bina 119, Bina 77 ve Bina 77'nin öncülü olan Bina 132, Bina 131 ve bu binanın öncülü olan Bina 77'nin kuzeyindeki Bina 129, Bina 114, Bina 52, Bina 113 ve Alan 99. Ayrıca, GT4 isimli test açması da Kuzey koruganın dışında höyüğün kuzeye bakan yamacında 2012 yapılmış olan jeofizik araştırmasının sonuçlarıyla karşılaştırılmak üzere açılmıştır.

Bina 52

Bina 52 (Figür 8) 2006'da kazıldıktan sonra sergilenmek amacıyla açık bırakılmıştır. Yıllar içinde Kuzey koruganın olumsuz hava koşulları yüzünden binanın mimari unsurları erozyona uğramaya başlamıştır. Bu yüzden binanın kazılarını bitirerek bu binanın altında bulunan daha erken döneme ait yapıyı ortaya çıkararak uzun süreli sergilenmek üzere koruma altına alınmasına karar verildi. Bina 52'de daha önceki kazı sezonlarındaki çalışmalar sırasında aralarında boğa kafatası ve boynuzlarla bezenmiş batı duvarı ve boğa boynuzlarıyla süslenmiş bir bank da aralarında olmak üzere oldukça sıradışı buluntular ortaya çıkmıştır. Geçtiğimiz sezon boğa boynuzlarıyla birlikte bankı kaldırdığımızda altında daha eski bir başka banka rastlanıldı. Bu sefer boğa boynuzları yerinde vahşi koyun boynuzları bulunmaktaydı.

Bu kazı sezonunda çalışmalar 2013'te kaldığımız yerden devam etti. Binanın batısında ve kuzeydoğu köşesinde bulunan iki platform alanı üzerine yoğunlaşıldı. Kuzeydoğu köşesindeki platformların farklı sıva katmanları kaldırıldıkça platformların ayrı dönemlerdeki kullanımları ortaya çıkarıldı. Koyun boynuzlu bankın kazısı tamamlandı. F. 7606 nolu gömü ortaya çıkartıldı. Binanın ana bölgesi kazılarak oldukça özenli yapıldığı fark edilen ve binanın batısına doğru sonlanan bir sıva zemin ortaya çıktı. Gelecek kazı sezonlarında bu binada çalışmalar devam ettirilerek altında bulunan daha erken döneme ait yapılar ortaya çıkartılacaktır.

Bina 77 ve Öncüsü Bina 132

Bu kazı sezonunda Bina 77'nin duvarları kaldırılarak altında yer alan Bina 132'ye ulaşılmıştır.

Bina 77'nin en erken katmanı kaldırılırken doğu platformunun altında iki bebek gömüsüne ve kuzeydoğu platformunun altında iki yetişkin ve bir bebek gömüsüne daha rastlanılmıştır. Binanın kuzeyine doğru yer alan ana kısmındaki platformun altında ise 4 bebek ve bir çocuk gömüsü bulunmuştur. Gömüler herhangi bir buluntuyla gömülmemiştir. Ama tüm bebek ve çocuk gömülerinin iple bağlanmış olduklarını işaret eden verilere ulaşılmıştır. Ayrıca iki gömü günümüze çok azı korunarak ulaşmış sepetlerin içine konmuştur. Bazı bebek gömülerin Bina 77'nin inşası sırasında gömüldüğü düşünülmektedir. Zaman darlığından gelecek sezonuna kaldırılacak bir yetişkin gömüsü daha kalmıştır. Bu gömünün de Bina 77'nin yapımı sırasında gömüldüğü düşünülmektedir.

Bu sezon, Bina 132'nin planı ortaya çıkmıştır. Bina 77'nin iki katı kadar büyüklükte olan bu binanın duvarları 0.6 m kalınlığında gri kerpiçten yapılmıştır. Bu bina kazı alanında ortaya çıkartılan en büyük yapıdır. Gelecek kazı sezonunda binanın dolgusu kaldırılarak kazılara devam edilecektir. Şimdiden binanın son dönemine ait üç gömünün izlerine rastlanılmıştır (Şekil 8).

Şekil 8. Binanın son dönemlerine ait 3 gömü (Fotoğraf: Jason Quinlan)

Building 102

Bina 102, 2007’de Kuzey koruganının inşası sırasında ortaya çıkartılmaya başlanmış bir yapıdır. Binanın doğu tarafındaki 1/3’ü korunak için açılan temelin altında kalmıştır. Kalan kısmı kuzeye ve doğuya doğru uzanan binanın 2013 yılında bir kısmı kazılmıştır. Binanın iç alanı iki bölgeden oluşmaktadır: Alan 17 ve Alan 18. 2013’teki kazılar taş ve kemik dolgu malzemesinin boşaltılması ve farklı yapıdaki saklama bölmelerinin ortaya çıkartılmasına yöneliktir. Bu sezonda Alan 17’de derin olmayan bazı çukurlar ve yeni doğmuş bir bebek gömüsü kazılmıştır. Alan 18’de bir zemin yüzeyinin yanı sıra ara duvara bitişik duran bir saklama bölmesi kaldırılmıştır. Gelecek kazı sezonunda binanın kazısını bitirmeyi ve bu binanın Bina 128 ve Bina 119’la stratigrafik ilişkisini ortaya çıkartmayı amaçlamaktayız.

Bina 113

Bina 113, 2012 kazı sezonunda ortaya çıkartılarak kısmen kazılmıştır. İki alandan oluşan binada Alan 96 ana odayı oluştururken Alan 95 yan oda olarak kullanılmıştır. Yamuk biçimli yapısını 7.75 m uzunluğunda ve 4.4 m genişliğindeki doğu ve 6.5 m genişliğindeki kuzey duvarları oluşturmaktadır. 2012’de binanın kesiti alınarak kuzey güney ekseninde kazılarak binanın doğu yarısındaki dolgu malzemesi boşaltılmıştır. Bu sezonda çalışmalar binanın temelini kaldırmak üzere 1.5 metreye varan derinlikteki devşirme kerpiçten yapılmış temel duvarları üzerine yoğunlaşmıştır. Temel duvarları kaldırılan binanın temelini kuzeyden güneye doğru eğimli bir arazide olduğu ve temelinde devşirme kerpiçlerin kullanıldığı anlaşılmıştır (Şekil 9). 2015 yılında devam edecek kazılarda binanın batı kısmının açılması planlanmaktadır.

Şekil 9. B113 duvar kesiti (Fotoğraf: Maciej Chylenski)

Bina 114

Bina 114, Alan 87 olarak daha önce adlandırılmış ve doğu batı yönlü bir dikdörtgen binadır. Alan 87'nin iç kısmı 4.6 m uzunluğunda ve 1.7m genişliğindedir. Bina 3'ün güneybatısında ve Alan 88'in batısındaki bu bina 1997 ve 2002 yılları arasında BACH ekibi tarafından kazılmıştır. 2012'den beri tekrar kazılarına başlanılan binanın batı kısmı açılarak 20 cmlik dolgu toprağı kaldırılmıştır. Dolgu malzemesinin kaldırılmasıyla binanın içinde yerleşim sırasında farklı amaçlarla kullanılan kısımlar ortaya çıkartılmış, pek çok kirli zemin ve iki adet ateş yeri bulunmuştur. Binanın açılan batı kısmının güneyinde iki gömüt gri sıvalı platform altında tespit edilmiş ancak bir tanesi, F. 7614, kazılmıştır. Bu gömüt sağ tarafı üzerinde yan yatmış, kafası batıya, ayakları doğuya bakan genç bir kadına aittir. 2015 kazı sezonunda binadaki diğer gömütler kazılarak binanın erken dönemlerindeki yapı unsurlarının ortaya çıkartılması planlanmaktadır.

Bina 119

Bina 119, 6.1 m ve 5.7 m uzunluğunda, batı kısmında yer alan, Alan 512 numaralı bir odadan ve ana oda Alan 513'ten oluşmaktadır (Şekil 10). Binanın tüm mimari öğelerinin açığa çıkartılması 2013 yılında büyük ölçüde tamamlanmıştır. 2014 kazı sezonunda Alan 513'te üç adet hatıl çukuru (kuzeybatı köşesinde bulunan F.7557, güneybatı köşesinde bulunan F. 7342 ve kuzeydoğu köşesinde bulunan F.7553) ve binanın merkezinde bulunan bir çukur kazılmıştır. F.7342'nin dolgusunda Figür 13'te görülen buluntular ortaya çıkartılmıştır. Ortaya çıkartılan bu buluntular direkt olarak Alan 513'ün son dönemlerinde gerçekleştirilmiş aktivitelerle ilişkilendirilebilmektedir. Örneğin burada bulunan bir öğütme taşında renk pigmentlerine rastlanılmış ve Alan 513'ün kuzeydoğu kısmında duvar sıvasının üzerindeki resimin yapımında kullanılmış olabileceği düşünülmüştür (Figür 6). Ayrıca, burada bulunan büyük bir balta yine bu alanda F.7322 nolu fırından elde edilen ahşap kalıntılarıyla ilişkilendirilerek baltanın ahşap kesmede kullanılabilineceği düşünülmüştür. Binanın fırını ve ocağı kazılmış, aynı zamanda farklı yerlerinde çeşitli zeminler kaldırılmıştır. Gelecek kazı sezonunda binanın farklı evrelerdeki kullanımını öğrenmek üzere zemini oluşturan katmanların kazılması devam edilecektir.

Şekil 10. Bina 119 genel görünüş (Fotoğraf : Jason Quinlan)

Bina 128

Alan 39, 40 ve 502'den oluşan Bina 128, Bina 102'nin güneyinde 6.2 m doğu-batı ve 3 m kuzey güney uzantılı bulunmaktadır. Binada 2012 kazı sezonunda gömüler ortaya çıkartılarak kaldırılmıştır. 2014 yılında duvarlar kaldırılarak binanın içindeki dolgu toprağı kaldırılmıştır. Binanın duvarları kaldırılırken bu yapının belli bir süre açık havalı bir mekan olarak kullanıldığına izlerine rastlanılmıştır. Gelecek kazı sezonlarında binanın kazılarına devam edilmeyecektir.

Bina 129 and Bina 131

Bina 129, Bina 5 ve 77 arasında, Kuzey korunağı içindeki ziyaretçi yolunun kısmen altında kalmaktadır ve 2014 kazı sezonunda batı kısmı kazılmıştır. Oldukça erozyona uğrayarak bozulan bir yapıya sahip olan binanın kazılmasının sebebi bu binanın altında yer alan yanmış Bina 131'e ulaşmaktır. Bina 129'un batı kısmından aşağı doğru inerek Bina 131'in Alan 504 olarak adlandırılan yan odasının dolgu toprağı boşaltılmıştır. Burada yanmış halde bir saklama bölmesi olduğu düşünülen bir yapı ortaya çıkartılmıştır. 2015 kazı sezonunda yürüyüş yolunun rotası değiştirilerek binanın doğu kısmı kaldırılarak Bina 131 tamamen ortaya çıkartılacaktır.

Alan 99

Bina 113'ün doğusunda yer alan Alan 99'un 2012 yılında başlayan kazıları Neolitik dönem sonrasına tarihlendirilen gömütleri ortaya çıkarmıştır. 2014 kazı sezonunda alanın Neolitik dönem tabakasına inilerek, güney kısmında çöp alanı olarak kullanılan kısmı kısmen kazılmıştır. Alanın batı ve kuzey kısmındaki kazılarda alanın hemen altındaki yapının duvarları üzerinde yükselecek olan duvarlar için temel çukurları kazıldığı ortaya çıkartılmıştır. Ortaya çıkartılan daha erken bir tarihe ait bu yapının duvarları sıvalı olarak bulunmuştur ve buradaki kazılara 2015'te kısmen kazılmış durumdaki çöp alanıyla devam edilmesine karar verilmiştir.

GT4

Kuzey Korunağının kuzeyinde açılan GT4 açması 2012’de gerçekleştirilen jeofiziki lazer taraması sonucu tespit edilerek bu kazı sezonunda açılmıştır. Burada tespit edilen yapıların etrafında bir sokağın var olup olmadığı araştırılsa da böyle bir yapıya rastlanılmamıştır. Ortaya çıkartılan iki duvarın izleri kapatılarak GT açması örtülmüştür (Şekil 11).

Şekil 11. GT açması (Fotoğraf: Jason Quinlan)

Güney Alanı Kazıları

Güney Alanında’daki kazılar 2014 kazı sezonunda 5 bina ve iki alanda yoğunlaşmıştır. Bunlar (Şekil 7) geçmiş yıllarda kazılarına başlanmış Bina 43, Bina 80, Bina 89, Bina 96, Bina 97 ve Alan 490/492’dir. Bu binaların zaman içinde değişen kullanım aşamalarını ortaya çıkartmak buradaki kazıların ana amacıdır. Ayrıca, Bina 97 ve Alan 490/492’deki kazılar alandaki stratigrafik yapıyı Mellaart’ın 1960’larda ortaya çıkardığı stratigrafinin 1990lardan beri ortaya çıkartılmakta olan stratigrafiyle birleştirilmesi amaçlı devam ettirilmektedir.

Bina 43

2012 yılında açılan Bina 43 (Şekil 12) Mellaart’ın 1960larda yarım bıraktıktan sonra oldukça tahribata uğramış bir bina kalıntısının yeniden kazılmasıyla ortaya çıkartılmıştır. 2004 kazı sezonunda ortaya çıkartılan binada Mellaart’ın indiği seviyeden itibaren kazılara devam edilerek platform F. 1863’ün altından F.1859 ve F.1862 gömüleri çıkartılmıştır. Bu platform F. 1857 nolu binanın batı duvarına bitişik durumdadır. Ayrıca, batı duvarı ve güneydoğu köşesine yakın iki çukur kazılmıştır. 2004’teki kazılar binanın ana odasının güney bölgesinde yoğunlaşmıştır.

Şekil 12. Bina 43 (Fotoğraf: Jason Quinlan)

Uzun yıllar açık kalan binada erozyon oldukça büyük tahribata yol açmıştır. Tahribata uğramış öğelerin kazılmasıyla birlikte binanın yerleşim süreçlerini ortaya çıkartmak üzere katmanlarının kaldırılması ve altında daha iyi korunmuş yapıların ortaya çıkartılması 2012'den beri yeniden başlanılan çalışmaların ana amacıdır.

Bina 43 düzensiz bir şekilde kuzey güney doğrultusunda uzanmaktadır. Doğu duvarı köpek bacağı gibi eğri bir duvara sahiptir. Kuzeye doğru dar bir oda, Alan 235 ve güneyde ana oda, Alan 236 olmak üzere iki odadan oluşmaktadır. İki oda, binanın F. 1855 nolu doğu duvarını kesen F. 1853 nolu duvarla ayrılmaktadır. Ancak bu ara duvar batı duvara uzanmamakta arada dar bir boşlukla iki odayı ayrılmaktadır.

Bu kazı sezonunda ara duvar ve odalarla birlikte iç mimari öğelerin kazıları gerçekleştirilerek tamamı kayıt altına alınmış ve ortaya çıkartılmıştır. Böylece, Bina 43'ün altında bir başka binanın izlerine ulaşılmıştır. Bina 43'ün altındaki bu daha eski binanın Bina 43'le sınırlarının aynı olduğu ve bu öncül binanın yıkımının üzerine Bina 43'ün inşa edildiği düşünülmektedir. Kaldırılan öğelerin çoğu yapının güney sınırına yakındır. Bir fırına ait kalıntılar ve bir bebek gömüsü, F.7501 buradan çıkartılmıştır. İki diğer gömü, F.7508 ve F.7512, kuzeydeki ara duvarın yakınında ortaya çıkartılmıştır. Gömülerden birisi 1960lardan beri izleri ortada olmakla beraber muhtemelen burada bulunan ancak 1960lardaki kazılardan sonra erozyona uğrayarak yok olan bir platformun altında yer almaktaydı.

Emekleyerek geçilebilecek dar geçitlerin, daha sonra nişe çevrilmiş olan, kazısı sırasında doğusunda F.7507 ve batısında F.1863 nolu iki duvarın varlığına rastlanılmış ve henüz kazılmayan bir alanın (Şekil 13) içine doğru ilerlediği tespit edilmiştir. Bina 43 daha karmaşık bir yapı topluluğunun parçası olduğu düşünülmekte ve henüz tam olarak işlevi anlaşılamamaktadır.

Şekil 13. Bina 43'te gözlenen dar geçit (F.7507) (Fotoğraf: Erik Johansson)

2015 yılında Bina 43'ün öncülü olan ve henüz bina numarası verilmeyen yapının kazılarına devam edilmesi kararı alınmıştır. Böylece Bina 43'ün içinde bulunduğu tabakanın bir altında bulunan tabakayla ilişkisine dair bir başka binadan elde edilecek buluntularla Güney alanda ortaya çıkartılmaya çalışılan tabaka stratigrafisine dair bilgiler sağlanacaktır.

Bina 80

Ana kuzey alanın güney yarısında yer alan fırın ve ocak dizisi (F.5041 ve F.3436/F.7402) ve güneydoğu köşede yer alan merdiven platformu (F.3437) kazılmaya devam edilmiş ve binanın ömrü süresince bir dönem fırınsız olduğu belirlenmiştir. Binanın güney odasından o döneme yakın bir zaman diliminde yeniden modelleme yapıldığı belirlenmiştir. Binanın bu bölümünden bazı dolguların kaldırıldığı gözlenmiştir. Önümüzdeki sezon bu binanın kullanım serisini gün ışığına çıkarmayı amaçlamaktadır.

Bina 80'deki kazılarla binanın temizlenerek binanın kuzey kısmındaki zeminin ortaya çıkartılması ve binanın platformlarının tamamının ortaya çıkartılması işlemlerinden oluşmuştur. Binanın platformları altında zengin bir gömü tabakası olduğu fark edilmiş ve platformların altındaki gömütler kazılmaya başlanılmıştır. Binanın kuzey platformu altında bulunan 3 iskelet ortaya çıkartılmıştır. Ayrıca kuzeybatı platformunun kuzey kısmında F.7404 ve F.7406 nolu iki iskelet bulunmuştur (Şekil 14).

Şekil 14. F.7404 ve F.7406 nolu gömütler (Fotoğraf: Mateusz Dembowiak)

F.5041 ve F.3436/F.7402 nolu fırın ve ocak ikilisi kuzeye düşen ana alanın güney kısmında ve aynı alanın güney doğu köşesinde de F.3437 nolu merdivenli platformun kazılmasıyla binanın fırınsız bir dönemi ait katman kaldırılmıştır. Bu katmana denk düşen bir zamanda odanın güney kısmının yapısal değişikliklere uğradığı ortaya çıkartılmıştır. Binanın kullanımı süresinde yapısal olarak değişikliklerin yapılmasının sebebi incelenmek üzere bu binanın kazılarının 2015 yılında da devam ettirilmesine karar verilmiştir.

Bina 89

Bu kazı sezonunda Bina 89 ve Alan 379'daki yerleşim katmanlarının kazılmasına devam edildi. Kazıların sonunda hala binanın yerleşim katmanları tamamen kaldırılamamıştır ancak belli bölgelerde oldukça ilerleme kaydedilmiştir. Özellikle güney kısımdaki ocağın katmanlarının açılması ve kirli zemin katmanlarıyla ilişkisinin sağlanması gerçekleştirilmiştir. In-situ bulunan bir öğütme taşı buluntuları ortaya çıkartılmış, doğu ve kuzey duvarları boyunca uzanan platformlar kazılmaya devam edilmiştir. En erken dolgu tespit edilmiştir ancak henüz kazılmamıştır.

F.3473 nolu platformdaki gömüler açığa çıkartılmıştır. F.3492 nolu binanın kuzeyindeki ana platformun sıvası ve iç dolgu malzemesi kaldırılmıştır. Ortaya doğru doğudan uzanan F.3477 nolu platform ve güneydeki F.3476 nolu bankın kazıları tamamlanmıştır. Güneyde açılan kısımda kirli zemin üzerinde çalışılmaya başlanmış ve binadaki ocağın katmanları belirlemeye başlamıştır.

Bina 96

Bu binadaki kazılar yerleşim seviyeleri boyunca ortaya çıkan farklılıkları anlamak üzere binanın doğusunda yer alan platformların katmanları kaldırılmaya başlanmıştır. Ayrıca, doğu duvarı kenarında bulunan gömüler kazılmıştır. 2010'da başlatılan kazılar dolgu malzemesi kaldırıldığında yamuk şekilli binanın ana kısmının güneyde Alan 370, kuzeydeyse yakıldığına dair kesin verileri içeren küçük bir kiler Alan 444 olarak açığa çıkartmıştır. Binanın kuzeyinde yanmış halde bulunan kiler kısmı ve buradaki bir nişle Bina 43'le ilişkilendirilen bir geçit ortaya çıkartılmıştır. 2015 kazı sezonunda bu bağ daha ayrıntılı incelenmek üzere kazılara devam edilecektir.

Bina 97 & Bina 130

Bina 97'de kazılar 2014 yılında yeniden açılarak altında yer alan ve Bina 130 olarak isimlendirilen daha eski yapının ortaya çıkartılması için devam ettirildi. Birbirini takip eden bu iki binadan alınan C14 analizi amaçlı örneklerle Bina 97 ve Bina 130'un yerleşimdeki tarihleri öğrenilerek arazinin tarihsel süreci içindeki konumunun ve tabakasının bilgisine ulaşılabilecektir. Bina 130'un Çatalhöyük'te rastlanılan binalardan yapı olarak çok daha küçük olduğu ortaya çıkartılmıştır. Bina 97'nin kuzeybatı kısmından aşağı inilerek ortaya çıkartılan Bina 130'un zeminine ulaşılmıştır ve Bina 130'a ait bir ocak ve bir platform ortaya çıkartılmıştır. Gelecek kazı sezonunda Bina 97'nin açılmamış alanları ve altında yer alan yapının mimarisini ortaya çıkartmak için kazılarına devam edilecektir.

Alan 470 & Alan 492

Mellaart'ın 8 nolu Tapınak olarak kayıtlara geçtiği binanın Alan 492 olarak adlandırılan doğu kısmı (Şekil 15) tekrar açılarak yeniden kazılmaya başlanılmıştır. Bu binanın yeniden açılmasının sebebi kazı alanındaki farklı tabakaların tarihlendirilmesinin Bayesian tarihlendirme yöntemiyle hata içermeksizin yeniden gerçekleştirilmek üzere binanın kalıntılarında C14 örnekleri toplamaktır. 2012 yılında bu binanın batı kısmındaki zeminden alınan kemik örneklerindeki yetersiz kolajenler binanın tarihlendirme sürecinde yardımcı olamamıştır. 2014 yılında binanın farklı yerlerinden alınan örneklerle bu sorunun aşılması planlanmaktadır.

Şekil 15. Alan 492'nin üstten görünüşü (Fotoğraf: Jason Quinlan)

Sonuç olarak Güney alanda 2014 yılında devam ettirilen kazılarda Alan 490 ve Alan 492 dışındaki tüm kazılar geçtiğimiz yıllarda başlanılan ve 2015 yılında da devam edilmesi kararı alınan binalardan oluşmaktadır. Alan 490 ve Alan 492'deki kazılar sonuçlandırılarak gelecek yıllarda bu iki alanda kazı yapılmaması kararına ulaşılmıştır.

TPC Alanı Kazıları

TPC alanında 2014 yılında Açma 4'ün Açma 1-2'nin (kuzeyinde) ve Açma 3'ün (güneyinde) arasında açılmasıyla höyüğün yüzeyinde başlanılan çalışmalar dörtgen şekilli, sınırları kuzeyde 5.5 metre, güneyde 10 m ve doğuda 9 metrelik bir alanda gerçekleştirilmiştir. Açma 4 Doğu Höyüğün güneybatı yamacında batı ve doğu ucu arasındaki eğim farkı 1 m olan ve bu özelliğiyle Güney Alanından farklı olan bir bölgedir. TPC alanının ana amacı 2001 ve 2008 yılları aralığında kazılan TP tabakalarındaki stratigrafiyle Güney Alan arasındaki stratigrafinin bağını çözümlenektir.

Bu kazı sezonunun ana amacıysa Neolitik dönem sonrası dolguyu kaldırarak Açma 4'teki Neolitik tabakayı ortaya çıkartmaktır. Böylece Neolitik dönem sonrası gömüler ortaya çıkartılmış,

Hellenistik çukurlar kazılmış ve Neolitik Dönem mimari öğelerinin izlerine (Şekil 16) ulaşılmıştır.

Şekil 16. Hellenistik çukurlardaki neolitik dönem mimari izlerine bir örnek

Yüzeydeki 10 cm ve 20 cm arası değişen toprak tabakasının temizlenmesiyle geç döneme ait arkeolojik kalıntı izlerine rastlanmaya başlanmıştır. Hellenistik dönem ve Orta Çağdan kalma mezar kalıntılarında rastlanılan üst tabakalarda 4 adet iskelet çıkartılmıştır. Bu iskeletler niş şeklinde toprağa açılan küçük oyuklara yatırılarak gömülmüştür. Bazı gömütlerde ellerin kalça hizasına pronat şeklinde konumlandırıldığı gözlemlenmiştir. Bir mezarda rastlanılan işlenmiş kemik bız dışında hiçbir gömütte mezar hediyesine rastlanılmamıştır. Hellenistik döneme ait bir büyük ve derin çukur ortaya çıkartılmıştır. Açılan açmada Hellenistik Dönem ve sonrasına dair çukurlar ve mezarlara rastlanılsa da Kalkolitik dönem ve Tunç çağına ait herhangi bir kalıntıya henüz rastlanılmamıştır. Hellenistik dönemin altına inildiğinde geç Neolitik dönem kalıntılarında ulaşılmaya başlanılmıştır. Ancak açmanın güneydoğu kısmında geç dönem kalıntılarının kazıları henüz bitmediği için Hellenistik dönemden önce Neolitik döneme kadar herhangi bir yerleşimin ya da insan eliyle yapılmış herhangi bir değişikliğin izinin bulunma ihtimali devam etmektedir.

Kuzey-güney doğrultusunda hizalanmış bir duvarın kerpiç kalıntıları toprak yüzeyinde belirlemeye başlamıştır. Bu duvarın 2014 kazı sezonunda açılmamış olan Açma 3'te yer alan Bina 122'nin bir parçası olabileceği düşünülmektedir. 2015 kazı sezonunda Açma 3 tekrar açıldığında bulunan bu duvarın Bina 122'yle ilişkisi ortaya çıkacaktır.

Açılan büyük Hellenistik Dönem ve sonrasına ait çukurun tabanına inildiğinde Neolitik döneme ait iki binanın duvarlarının kalıntıları ortaya çıkmaya başlamıştır.

Neolitik Dolgu

Bu kazı sezonunda ortaya çıkartılan Neolitik izler yüzeye yakın ve oldukça erozyona uğramış durumdadır. Ayrıca, Neolitik dönem sonrası aktivitelerle yapısal olarak da bozulmalar gerçekleşmiştir. Özellikle gömülerin ve yerleşim izleri Neolitik dönem kalıntılarını yok eden unsurlar arasındadır. Gelecek kazı sezonundaki çalışmalarla Neolitik döneme ait kalıntıların değerlendirilmeleri mümkün olacaktır.

Kuzey güney doğrultulu bir duvar tespit edilmiş ve F. 7357 olarak kaydedilmiştir. Bu duvar muhtemelen geçtiğimiz kazı sezonu ortaya çıkartılan Açma 3'teki Bina 122'yle ilişkilidir. Açma 3'te bulunan Bina 122'nin batı duvarı F.7260'ın yer aldığı Alan 517'le bağdaşacaktır. F.7357 nolu duvarın dolgu malzemesi Ünite 21046 olarak kaydedilmiştir. Kalın bir yapıya sahip oluşu bu öğeye daha sonra yapılan kesiklerden de takip edilebilmektedir. Bu duvar gelecek kazı sezonunda üzerinde çalışılmaya devam edilecektir.

Büyük bir Helenistik dönem sonrasına ait çukurun, F. 7378, dibinde iki adet Neolitik döneme ait binanın izlerine rastlanılmıştır. Şekil 16'dan görüleceği üzere bu çukur Neolitik dolgu malzemesini büyük miktarda yok etmiştir. Kuzey güney doğrultulu ortaya çıkartılmaya başlanılan iki duvar turuncu kerpiçten yapılmıştır. Bu duvarların üzerinde sıva kalıntılarına rastlanılmıştır. Bu duvarlara karşı dökülmüş bulunan dolgu katmanı ve bir çukur ve platform olduğu düşünülen bazı yapılarında ilk izleri ortaya çıkartılmıştır. Her iki binaya da henüz isim verilmemiş olup 2015 kazı sezonunda binalar ortaya çıkartılarak isimlendirileceklerdir. Son olarak büyük bir Neolitik çöp alanı açmanın kuzeyine doğru tespit edilmiştir.

Helenistik Dönem Yerleşkesi

Helenistik yerleşim 2014 kazı sezonunda incelenmiş ve Açma 4'te 22 adet çukur tespit edilmiştir. Sadece biri kazılmıştır bu çukurlardan. Bu çukurların çoğu yuvarlak şeklindedir ve derinlikleri değişmektedir. Kimisi derin değilken bazıları daha derindir. Bu çukurların birbiriyle stratigrafik olarak konumlandırılması kolay değildir. Hepsini birbirini kesmekte ve Neolitik seviyeye kadar inmektedir. Çukurların stratigrafisi, şekilleri ve yerleri göz önüne alındığında iki kronolojik döneme ait olduğu düşünülmektedir: Erken Helenistik ve Geç Helenistik Dönemler. Burada takip edilen stratigrafisi 2012 ve 2013'te TPC alanında gerçekleştirilen kazılardan elde edilen stratigrafinin göz önüne alınmasıyla oluşturulmuştur. Bu çukurlar muhtemelen ambar amaçlı kullanılmıştır. Dolgu malzemesi olarak burada en çok çanak çömlek kalıntılarına ve hayvan kemiği kalıntılarına rastlanılmıştır.

Erken Dönem İslami Gömütler

Toplamda bu kazı sezonu boyunca sekiz adet gömü bulunmuştur: F.7350, F.7351, F.7352, F.7358, F.7363, F.7373, F.7377. Bu gömülerin erken İslami döneme ait olduğu düşünülmektedir. 4 tanesi tamamen kazılmıştır. Diğer 3'ü kısmen kazılmakta olan açmanın sınırları dışındadır ve açıkta kalan kısımları üzerinde çalışılmıştır. Geriye kalan bir diğer gömününse 2015 kazı sezonunda kazılmasına karar verilmiştir. Tüm gömüler niş tipi mezarlara gömülmüştür. İki odacıktan oluşan mezar yapısından tanımlanan niş tipi mezarlarda Şekil 17'den de görüleceği üzere dikdörtgen şekilli bir üst odacık bulunmakta ve altında daha dar bir niş odacığı daha açılmaktadır. Bu ikinci odacığa ölü yerleştirilmektedir. Aşağıdaki odacığın üzerine diyagonal olarak kerpiçler sıralanmakta ve mezarların varlığına işaret etmektedir.

Şekil 17. İslami dönem mezar detayı

Tüm gömüler doğu batı doğrultusunda kafası batıya doğru ve vücudu güneye bakar şekilde yerleştirilmiştir. Açma 4’te üçlü paralel sırada yer alan gömülerin hiçbiri birbirini kesmemektedir. Birbirine göre stratigrafisi ve tarihlendirilmesi bilinmemektedir. Bu gömülerin bulunduğu alana Alan 528 adı verilmiştir.

Diğer Aktiviteler

Kaydetme Metodolojisinin Değiştirilmesi

Bu kazı sezonunda kazı alanında yeni bir kayıt sistemine geçilmiştir. Dijital olarak tutulan kayıtlar Windows sürümlü tabletlerle gerçekleştirilmektedir. Bu süreçte kağıtlara çizilen planlar daha sonra taranmak zorunda değildir ve zamandan olduğu kadar iş gücünden de tasarruf sağlamıştır. Bu metodolojiyle kazı yapmakta olan arkeologlar GIS veri tabanına ulaşarak farklı kontektleri görüntüleyebilmekte ve kendi kazmakta oldukları Üniteleri şekillendirebilmekte ve planlayabilmekte. Bu yöntem aynı zamanda kazı alanını yorumlamada ve kazılmakta olan öğeyle kaydının tutulması arasında da refleksif olarak etkileşimi etkilemektedir. Buradaki amaç iki uçludur. İlk olarak bu kayıt yöntemini bir yorumlama aracı olarak önceliklendirmekte ve kazı sürecinde yorumlamada etkisi olduğu örneklerin özellikle vurgulanmasıdır. İkincil olarak kazının akışını aynı hızla takip edebilecek bir kayıt tutma yöntemi geliştirmektir. Böylece, yeni kayıt özellikleri saptanmış ve kayıt tutmada kullanılmaya başlanılarak diğer kayıtlara da eklenmiştir.

3-D Kayıt

Çatalhöyük’te üç boyutlu kayıt tutma yöntemi uzun yıllardır süren uygulamalar sonunda belirli bir standart çerçevesine oturtulmuştur. Kazı ekibindeki pek çok farklı grup bu yöntemi benimsemiş ve laboratuvarlardaki çalışmalarında bir parçası haline gelmiştir. Üst seviyede standartlaşmış çerçevenin tüm ekip tarafından takip edilebilmesi için kısa ve yoğun eğitimler verilmekte ve böylece kazı sırasında farklı alanları içeren konularda kusursuz üç boyutlu görüntüler oluşturulmaktadır. Bu yöntem, yeni araştırma sorularının da oluşmasında etkili olmakta ve binalara, mimari öğelere ve stratigrafiye dair daha ileri seviyede yorumlamalar mümkün olmaktadır.

Ayrıca, bu kazı sezonunda yer lazer tarayıcılarının daha geniş çaplı araştırmalarda kullanımı Kuzey ve Güney alanlarının başarılı bir şekilde yönetilmesine olanak sağlamıştır. Binaların konservasyon seviyelerinin saptanması, kazı alanının daha kolay gözlem altında tutulabilmesi ve tüm Doğu Höyüğün bütüncül olarak gözlemlenmesini sağlamıştır. Kerpiçlerin çok hızlı bir şekilde bozulması ve mimari yapıların çöküşü kazı alanının içinde bulunduğu durum hakkında daha kesin bilgiler verebilecek bir gözleme yöntemi zorunlu kılmaktadır. Lazer tarayıcılar ve bilgisayar görüntüleme teknikleri sayesinde var olan binaların dijital ortamda içinde buldukları korunmalarını zamanda dondurabilmekte ve saklayabilmekteyiz.

2015 Kazı Sezonunda Yürütülecek Kazılar

2015 kazı sezonunda Kuzey ve Güney koruganlarda ve TPC alanında kazılara devam edilmesi planlanmaktadır. Kuzey Alanında Bina 52, 132, 114, 119 ve 129/131'de kazılara devam edilecektir. Bina 129/131'de kazıların devam edebilmesi için Bina 5'in üzerinden geçen yürüyüş yolunun kaldırılması gerekmektedir. 2015 kazı sezonunun başında yürüyüş yolunu değiştirmeyi planlamaktayız.

Güney korugandaki kazılar devam ettirilerek 2016 kazı sezonunda Mellaart'ın Tapınak 10 olarak adlandırdığı yapının altında iskandil çalışması gerçekleştirmeyi planlamaktayız. Bu doğrultuda, Bina 80, 89, 76, 97 ve Bina 43'ün altındaki binanın kazılarına devam edilecektir.

TPC alanında da kazılar ortaya çıkartılacak yeni binalarda sürdürülecektir.

Mellaart'ın 1960larda gerçekleştirdiği kazılar sonucu çıkardığı planlar binalar yeniden açılarak yeniden daha bilimsel tekniklerle hatasız olarak oluşturularak Mellaart'ın planları kontrol edilecek ve düzeltilecektir.